

O ocenjevanju poti v gorah

Ni lahko povedati, koliko je kaj težko

✍ Andrej Stritar 📍 Urška Stritar

V uvodniku julijske številke Planinskega vestnika je Andrej Mašera načel temo ocenjevanja zahtevnosti planinskih poti. S tem vprašanjem se srečujem, odkar sem pripravljal svoj prvi gorski vodnik pred petnajstimi leti. Moj pogled na to se je z leti precej spreminjal. Žal ne morem reči, da se mi to zdi preprosto, kajti to verjetno ne velja za nikogar! Pišem seveda o ocenjevanju tur, ki ne sodijo med alpinistične plezalne smeri, torej takih, na katerih lahko napredujemo razumno varno brez plezanja v

navezi in brez stalnega varovanja od stojišča do stojišča.

Ocenjevanje zahtevnosti poti žal ne more biti popolnoma objektivno, zato se pri tem nujno zapletamo v bolj ali manj zahtevne razlage. Velik izziv je zapletenost subjektivnih občutkov organizirati tako, da bo razumljiva čim večjemu krogu uporabnikov.

Ustaljena razvrstitev PZS pozna tri stopnje: lahke, zahtevne in zelo zahtevne poti. Andrej Mašera ima prav – to je res veliko premalo, saj

Nezahtevna pot, primerna za vsakogar

nam kaj hitro zmanjka predalčkov, v katere bi uvrstili posamezne poti.

Prvo, kar potrebujemo, je ločitev na označene in neoznačene poti ter dodatno še na brezpotja. To je torej že trikrat več, čeprav kot osnova ostaja delitev na tri stopnje zahtevnosti. Iz tega je nastala »klasična« lestica devetih stopenj zahtevnosti, ki je objavljena v okvirju DESNO/LEVO. Opise posameznih stopenj sem dopolnjeval iz vodnika v vodnik in jih skušal izboljšati. Največjo spremembo sem naredil kar kmalu, že v drugi izdaji prvega vodnika. Krivec zanjo je bila moja teta, ki sicer bolj malo hodi v hribe. Kako leto po tem, ko sem ji ponosno podaril svojo prvo knjigo, sva se spet srečala in mi je ogorčeno rekla: »Kako si mogel za pot na Stol zapisati, da je lahka! Jaz pa sem se tako mučila po tistih strminah od Valvasorja do Prešernove kočel!«

Teta je imela seveda prav. V prvem vodniku sem za najnižjo kategorijo poti uporabljal pri-

devnik lahka in imel pri tem v mislih predvsem odsotnost tehničnih težav in nevarnosti na poti. Napornost ture pri tem ni igrala nikakršne vloge, o tem naj bi vsak uporabnik presodil kar iz višinske razlike, ki jo je treba opraviti. V prvi naslednji izdaji sem spremenil definicije zahtevnosti: vse, kar je bilo prej *lahko*, sem spremenil v *nezahtevno*, saj ta pridevnik bolje opisuje odsotnost tehničnih težav.

Če razmišljamo o problemu moje tete še naprej, kmalu ugotovimo, da je pravzaprav premalo natančno opisovati zahtevnost poti z eno samo oceno. Kajti težave, ki nas ovirajo, so lahko zelo različne. Včasih nas, kot mojo teto, daje zgolj telesna pripravljenost, včasih je problem silna izpostavljenost, ki je za nekoga lahko popolna ovira, za drugega pa mačji kašelj, tretjič je problem orientacija, četrtič padajoče kamenje, petič celo domači psi, ki preveč zagnano čuvajo svoje ozemlje, na zavarovanih plezalnih poteh pa se nam tako ali

Zelo zahtevna pot Leva na Montaž, ki terja vso našo pozornost

Andrej Stritar

tako odpira še dodatna množica raznih tehničnih težav.

Ob vse to sva trčila tudi z ženo Urško ob pisanju svojega zadnjega vodnika po Karnijskih Alpah. Potem ko sva imela vse izlete že lepo »popredalčkane« v »klasične« kategorije

zahtevnosti, sva hotela bralcu ponuditi še nekaj več. Po dolgih družinskih razpravah sva dodala še številске ocene treh vrst problemov na poti: zahtevnosti, tj. tehničnih težav, napornosti, tj. tistega, kar je mučilo mojo teto, in orientacije, ki je po najinem mnenju ključni element

»Klasična« razvrstitev zahtevnosti poti v vodnikih

Nezahtevna označena pot: Celotna tura poteka po markiranih poteh, pri katerih si pri hoji ni treba pomagati z rokami. Na strmih pobočjih je pot še vedno dovolj široka, da omogoča varno hojo tudi manj izurjenim. Potrebni sta le pazljivost in dobra telesna pripravljenost.

Nezahtevna neoznačena pot: Pot vodi po nadelanih stezah, ki pa niso v celoti markirane. Pri hoji ni potrebna uporaba rok, potrebujemo pa vsaj malo smisla za orientacijo.

Nezahtevno brezpotje: Tura poteka po bolj ali manj prehodnem brezpotnem svetu. Pri hoji ni potrebna uporaba rok. Hodimo čez drn in strn, mestoma sledimo stečinam ali ostankom poti. Nujen je dober smisel za orientacijo. V megli je po takem svetu skoraj nemogoče najti pravo smer.

Zahtevna označena pot: Tura v celoti poteka po markiranih poteh, ki vodijo tudi čez težja mesta. Zaradi varnosti si moramo pomagati tudi z rokami. Morebitne varovalne naprave so namenjene varnosti in niso nujne za premagovanje težav.

Zahtevna neoznačena pot: Tura poteka po nadelanih, vendar nemarkiranih poteh. Po njih lahko večinoma hodimo, občasno pa je treba zaradi varnosti ali umika oviram uporabiti roke. Potrebno je nekaj smisla za orientacijo.

Zahtevno brezpotje: Tura poteka po težje prehodnem brezpotnem svetu, ki določa smer gibanja. Gibanje otežujejo strmina, reliefne oblike in poraščenost. Občasno je za varnost pri hoji treba uporabiti roke. Večkrat moramo sami poiskati prehode in pokazati smisel za orientacijo. V megli je po takem svetu skoraj nemogoče najti pravo smer.

Zelo zahtevna označena pot: Tura ves čas poteka po markiranih poteh, kjer je nujna uporaba rok. Varovalne naprave omogočajo prehod čez težja mesta. Če jih ne bi bilo, bi se morali varovati z vrvjo. Ture zahtevajo izurjenost in dobro pripravljenost. Ni za vrtoglave.

Zelo zahtevna neoznačena pot: Tura poteka po delno uhojenih nemarkiranih poteh. Občasno moramo za napredovanje uporabiti roke. Na zahtevnejših mestih je priporočljivo varovanje z vrvjo. Potrebno je zelo dobro obvladanje orientacije.

Zelo zahtevna neoznačena pot s kratkimi plezalskimi mesti: Tura poteka po delno uhojenih nemarkiranih poteh. Občasno moramo za napredovanje uporabiti roke. Na poti je eno ali nekaj težjih mest, ki jih lahko označimo s plezalno oceno I. ali II. težavnostne stopnje. Potrebna sta zelo dobra izurjenost in smisel za orientacijo. Uporaba vrvi je nujna.

Zelo zahtevno brezpotje in plezalne smeri: Tura poteka prek težko prehodnega gorskega sveta, ki močno omejuje smer gibanja. Smer napredovanja je treba dobro izbirati. Orientacija je zelo zahtevna. Potrebna je najboljša gorniška ali celo alpinistična izkušnost, sicer potrebujemo spremstvo vodnika. Opremljeni moramo biti z vrvjo, nekaj vponkami, čelado in v zgodnjem poletju s cepinom in derezami.

Za zelo zahtevne neoznačene poti in brezpotja je večinoma nemogoče napisati popolnoma zanesljive opise. Zanje je opis praviloma zgolj splošno navodilo, nekakšno zagotovilo, da je prehod možen. Podrobno izbiro najugodnejših prehodov bo moral opraviti gornik sam na terenu, zato so nujne dobra izurjenost, izkušnje in ustrezna oprema.

Tri kategorije ocen poti

Ocena	Zahtevnost prikazuje tehnične težave	Napornost pove, koliko truda bo treba vložiti	Orientacija pove, kako težko je najti pravo pot/smer na terenu
1	Udobne široke poti, kjer si ni treba pomagati z rokami.	Pot je položna, višinske razlike je do 800 metrov, celoten izlet pa ne traja več kot 5 ur.	Poti, markirane s pogostimi oznakami.
2	Ožje steze, kjer si moramo včasih zaradi ravnotežja pomagati z rokami, teren pa je ponekod izpostavljen.	Večja strmina in višinska razlika 500–900 metrov, hoje do 7 ur.	Markacije so redke, slabi pa so tudi kažipotji na križiščih.
3	Poti, kjer moramo pogosto uporabljati roke, saj brez tega napredovanje ne bi bilo možno, teren pa je zmerno izpostavljen.	Višinska razlika 600–1300 metrov, hoje do 9 ur.	Nemarkirane steze, smeri ali prehodi, ki pa so dobro razvidni in morda tudi označeni z možici.
4	Lažje plezalne smeri do II. plezalne stopnje ali zavarovane plezalne poti, kjer moramo ves čas uporabljati roke in je izpostavljenost precejšnja.	Višinska razlika 900-1500 metrov, hoje 9-12 ur.	Nemarkirane, slabo shojene steze ali prehodi, brezpotja z logičnimi prehodi in lažje označene plezalne smeri.
5	Najtežje zavarovane plezalne poti, brezpotja in plezalne smeri, ki od nas zahtevajo precej fizične moči in spretnosti in pri katerih ne gre brez alpinističnih izkušenj in znanj.	Najdaljše ture, kjer bomo na nogah več kot 12 ur in/ali bomo morali premagati 1000–1800 višinskih metrov.	Popolnoma neoznačena brezpotja ali plezalne smeri z nepreglednimi in nelogičnimi prehodi.

Zavarovani del poti Leva, kjer se brez jeklenic sploh ne bi dalo napredovati.

za uspeh ture, pri načrtovanju velikokrat podcenjen. Opisi posameznih ocen vseh teh treh kategorij so v tabeli na naslednji strani. Ob tem opozarjam, da so definicije napornosti prilagojene naboru tur v vodniku po Karnijskih Alpah in da bi jih bilo za morebitno uporabo kje drugje ustrezno prirediti.

Tri kategorije ocen od katerih ima vsaka po pet stopenj da skupaj 15 različnih možnih zahtevnosti – več kot dovolj, da se zmede še tako
Zahtevnost: ●●●●○ pozoren bralec. S
Napornost: ●●●●○ primerno grafično
Orientacija: ●●○○○ opremo pa je možno tako množico informacij predstaviti tako, da se jih hitreje in lažje dojame. V vodniku po Karniji sva številске ocene sva predstavila v grafični obliki s tremi vrsticami krogcev pod naslovom vsake ture. Pomembno je, da se že iz grafične oblike vidi, da je največje število krogcev pet, in seveda, koliko od te največje težavnosti dosega naša tura. Upala sva, da sva s tem bralcem olajšala izbiro ustrezne ture.

Žal pa v tem prispevku ne znam ponuditi rešitve za osrednji problem, ki se ga je lotil Andrej Mašera v svojem julijskem uvodniku – podrobnejšega ocenjevanja zavarovanih plezalnih poti ali ferat, kajti s tem se nisem nikoli podrobneje ukvarjal. Nekdo pa bi tudi pri nas moral predlagati ustrezno rešitev. ●